

İnşa Sanatına Genel Bir Bakış

Halil İbrahim HAKSEVER*

Özet

Klasik Türk edebiyatı şiir ağırlıklı bir edebiyattır. Duygu ve düşüncelerini edebî bir dille anlatmak isteyen sanatkar ruhlu insanlar, daha ziyade şiiri tercih etmişlerdir. Osmanlı biyografi kaynakları, ediplerimizin şiire çok meyilli olduğunu göstermektedir. Bununla beraber, eski edebiyatımızda nesrin pek ihmal edilmediğini, şiirin yanında süslü nesir olarak inşa sanatının da itibar gördüğünü biliyoruz. Şairlerin şiir yazması gibi, münşiler de nesri şiir özellikleri katarak kullanmışlardır.

Şairler arasında inşaya ilgi duymayanlar çoktur. Kimi münşiler de şiirle pek meşgul olmamışlardır. Hatta, bu sanatlarla meşgul olan edipler, kendi uğraştıkları alanı öne çıkarmışlar, diğerini bazen küçümsemişlerdir. Münşeatlarda şiirle inşadan hangisinin daha üstün olduğuna dair iddia ve bilgiler kayıtlıdır.

Kaynaklara göre inşa sanatını elde edebilmek için pek çok bilgi ve çalışmaya ihtiyaç vardır. Çeşitli dereceleri olmakla birlikte hakiki münşiler Arapça ve Farsçayı iyi bilmeli, fesahat ve belağat ilimlerine vakıf olmalı, çok sayıda edebiyat, tarih, ahlak kitapları okumuş olmalı, bolca yazı ve imla çalışmaları yapmalıdır. Ayrıca Kur'an ve hadis metinlerine de hakim olmalıdır. İyi derecede inşa öğrenmeden de şiir yazmaya çalışılmamalıdır.

Osmanlılarda şairlere çok itibar edildiği gibi, inşa yazarlığı da çok değer verilen mesleklerdendir. Hatta, insanın değer ve üstünlüğünü ispatlamak için dini kaynaklardan delil getiren yazarlar da olmuştur. Karşılıklı üstünlük iddialarının yanında bazı yazarlar ise, her iki sanatı süt ve şeker gibi, ruh ve beden gibi iç içe görmüşler, sadece birini övmekten kaçınmışlardır. Anlaşıyor ki inşa ilmi/sanatı Osmanlılarda şiir gibi değer verilen üstün bir hüner ve sanat olarak kabul görmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eski Türk edebiyatında inşa sanatı, inşanın değeri, münşiliğin önemi, münşiliğin şartları

A General Overview On The Art Of İnşa

Halil İbrahim HAKSEVER

Abstract

Classical Turkish Literature consist of mainly poetry. Those who want to explain their emotions in literal way and man of letters generally prefer poetry. This is evident in Otoman biographical sources. Nevertheless, one can not claim that the prose is totally neglected; because together with poetry, prose is also seen as important. Just as poets write poetry, the writers of prose style included poetic elements in their writings. Many of the poets were not interested in the art *inşa* while some *münşis* were not interested in poetry. Even, both the münşis and the poets propagated the uniqueness of their style and contemped the other. In *Münşeats*, there are claims and informations supporting both side. According to the sources, one needs knowledge and effort to gain the art of inşa. There are various levels of *münşi*; the conditions of being real münşi are advanced level Arabic and Persian Rhetoric, detailed knowledge of historical, literary and ethical works and training in the art of writing. Besides, detailed knowledge of Qur'anic and Prophetic saying is required. One can not try to write poetry before learning the art of inşa perfectly. In the Ottoman Peirod, like poet and poetry, the art of inşa and being münşi were esteemed high. Even, the writers put forward evidences from religious sources to prove the significance of the art of inşa. Apart from these claims, some writers, comparing them with togetherness of milk and sugar and body and spirit, regarded both arts in a same position and abstained from preferring only one of them. The fact that in the otoman society, the art of prose, like that of poetry, was considered very valuable is evident.

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı-SAMSUN

Dil ve Edebiyat Araştırmalar, S.5, s. 43-50

Keywords : The art of inşa in Classical Turkish Literature, the value of inşa, the significance of münşi, the conditions of being münşi